

LÄRBRO kyrkas åttkantiga torn är ett av öns märkligaste byggnadsverk. Det har en enda motsvarighet på ön i Visbys Helgeand, men kan vara byggt med domkyrkan i Trondheim som förebild. Trondheim var Nordens viktigaste pilgrimsort och central för Olofskulten. Sankt Olof är viktig också på Gotland, i synnerhet i Lärbro. För det var här, på Lajkarehajt, han enligt Gutasagan omvände öborna till kristendomen.

Tornrummet i Lärbro kallas Olofskapellet och det kan ha ersatt det kapell på Sankt Olofsholm som förföll redan på medeltiden. Kanske är den norske kungen avbildad med svärd och krona på långhusets sydportal? Figuren är märkbart rund, precis som kung Olav lär ha varit: innan han helgonförklarades kallades han Olav digre.

Den äldsta kyrkan i Lärbro invigdes 1086. Nuvarande kor och långhus byggdes under tolvhundratalet. Det nya koret som invigdes 1260 ersatte ett äldre absidkor.

Ett decennium senare var långhusets östra del färdigt, efter ytterligare ett decennium den västra. Rester av »gammalkyrkan« syns på långhusloftet, nocken har bakats in i den nya gavelmuren.

Tornet byggdes århundradet därpå, det var hundra alnar högt och syntes vida omkring. Medeltidens stenhuggare ristade sina märken i den östra muren och byggherren lämnade kvar en byggnadsställning i tornets valv, vilken rönt stort internationellt intresse. Men träspiran och tornets övre delar rasade vid två orkanliknande stormar 1552 och 1679.

I vår tid visade sig tornet vara byggt på lös sand och har fått en ny grund. 1953 hittades en bildsten i tornrummet. Skeppet på stenen har två förstäver, det kunde ros och lägga till åt båda håll. Ett liknande finns i Bro. Enligt den romerske historikern Tacitus hade svearna sådana skepp.

Kastalen, försvarstornet, byggdes samtidigt med den första kyrkan. Den har sex våningar. Halvvägs upp finns en nisch med öppning ut som använts som latrin.

Numerä hänger kyrkans båda klockor i kastalen, storklockan från 1663 och lillklockan, skänkt av brukspatron Magnus Alexandersson, Pavalds, 1853. Den nya orgeln byggdes av H Lindegrens orgelbyggeri i Göteborg 1956 och tillhör öns främsta.

Prästgården är byggnadsminne.

Kristus uppvaktas av änglar på sakristians portal, den satt nog i det första koret. Skulpturen är gjord i Hegvalds stil, medan kormålaren kallas Lärbromästaren. Den märkliga draken har målad kropp, men huvudet är skulpterat så att draken biter om valvets konsol. Korvalven är prydda med livstråd, allt målat i tolvhundratal, och på norrväggen finns en Golgatascen där Marias oändliga sorg uttrycks av att ett svärd skär genom hennes hjärta.

Maria med barnet står mitt i altarskåpet från 1400. De har sju helgon på var sida, men de förväxlades och hamnade fel 1746.

På Mariaaltarets plats hänger en oljemålning med de vise männens tillbedjan. I tornrummet finns en målning som Israel Kolmodin lät renovera 1703. Han var superintendent och bodde tidvis i Lärbro, som var biskopens prebende. Idag tvistar forskare om Israel Kolmodin verkligen diktade »Den blomstertid« vid Hångers källa.

Votivskeppet Örnen från 1810 med en fågel i fören seglar i långhuset, som av Gunnar Svahnström liknas vid ett vackert skepp med smäckra pelare som master.

I koret finns tre runristade gravhällar. En är lagd över Hågvard som vilar där sedan digerdöden. Stenen är det enda medeltida belägget för att pesten som drabbade Norden kallades just så. I koret vilar också sedan 1274 den sägenomspunne illdådaren Nikolaus Takstens under orden: »livet förgår snabbt, beklaga brotten, döden kommer utan dröjsmål.«

Norr om kyrkan vilar 45 människor sedan andra världskrigets slut. De kom från tyska utrotningläger till krigssjukhuset i Lärbro, men var för svaga för att överleva. De flesta var polacker, här vilar judar och kristna sida vid sida.

